

**UCHWAŁA NR XXV/151/17
RADY GMINY WIŻAJNY**

z dnia 15 listopada 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiżajny na lata
2017 – 2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) oraz art. 16 b i 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiżajny na lata 2017 – 2026, która stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały

§ 2. Koordynatorem realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiżajny na lata 2017-2026 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4. Traci moc Uchwała Nr XVII/116/08 Rady Gminy Wiżajny z dnia 22 sierpnia 2008 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiżajny na lata 2008-2016.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Walenty Walejko

Załącznik do uchwały Nr XXV/151/17

Rady Gminy Wiżajny

z dnia 15 listopada 2017 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WIŻAJNY
NA LATA 2017-2026**

WIŻAJNY 2017

Spis treści

WSTĘP.....	3
I. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	3
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA.....	5
2.1. DIAGNOZA - STAN FAKTYCZNY	5
2.1.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	5
2.1.2. SYTUACJA GMINY W ZAKRESIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	15
III. ANALIZA SWOT.....	24
3.1. MOCNE STRONY.....	24
3.2. SŁABE STRONY.....	26
3.3. SZANSE.....	27
3.4. ZAGROŻENIA.....	28
IV. CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY DZIAŁANIA.....	29
4.1. WIZJA.....	29
4.2. OBSZARY PRIORYTETOWE.....	29
4.3 MISJA STRATEGII.....	29
4.4 CELE STRATEGICZNE.....	30
4.4.1. CELE OPERACYJNE I ZADANIA PRZYPISANE CELOM STRATEGICZNYM.....	31
4.4.2 PROGRAMY DZIAŁANIA.....	35
V. ASPEKTY FINANSOWE I MONITORING STRATEGII.....	40
5.1. FINANSOWANIE.....	40
5.2. MONITORING.....	40
5.3. PROGNOZA ZMIAN.....	41
IV. ZAKOŃCZENIE.....	42

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi wyraz lokalnej polityki społecznej. W szerokim znaczeniu jest to działalność zmierzająca do poprawiania standardów życia nie tylko grup marginalizowanych z uwagi na doświadczane problemy i bariery, ale wszystkich mieszkańców gminy. Tak rozumiana polityka społeczna obejmuje zagadnienia z dziedziny zatrudnienia, edukacji, kultury, wypoczynku, ochrony zdrowia czy zabezpieczenia potrzeb materialnych i mieszkaniowych.

Przeobrażenia gospodarcze i społeczne w Polsce mają bezpośredni wpływ na zmianę warunków życia współczesnego człowieka. Ogromny postęp w każdej dziedzinie życia społecznego wymaga, w coraz większym stopniu od człowieka, kształtowania odpowiedzialności za swoje własne życie, nadszania za rosnącym tempem zmian, przystosowania się do coraz większych wymagań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, czy też integracji ze środowiskiem. Nie zawsze jest to możliwe i zależne od samego człowieka, dlatego coraz częściej mamy do czynienia z występowaniem różnego rodzaju kryzysów. Powodują one wzrost bezrobocia i pogorszenia warunków bytowych ludności, zwiększenie sfery ubóstwa.

Istniejące zagrożenia powinny być dostrzegane i uwzględnione w polityce gospodarczej i społecznej państwa. Winna ona zapobiegać przede wszystkim kryzysom gospodarczym, ograniczać ich negatywne skutki oraz rozwiązywać kwestie społeczne, w tym szczególnie dotyczące bezrobocia i związanej z nim sfery ubóstwa.

Transformacje zachodzące w gminie niosą za sobą pozytywne i negatywne skutki społeczne. Znaczna grupa bezrobotnych naszej gminy staje się świadczeniobiorcami pomocy społecznej i narażona jest na długotrwałą marginalizację materialno-społeczną.

Ciągle niewystarczające środki przeznaczone na pomoc społeczną zmuszają do poszukiwania jak najefektywniejszych metod działania na rzecz rodzin i osób wymagających wsparcia, oraz skutecznych systemowych rozwiązań

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną, zarówno na płaszczyźnie społeczności lokalnej, jak i na poziomie małej komórki społecznej, jaką jest rodzina, budzi potrzebę wnikliwego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w Gminie Wiżajny oraz wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy.

Systemowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych powoduje, że niekorzystne zjawiska występujące w społeczności gminnej nie będą traktowane tylko jako zjawiska dotyczące pojedynczych osób, lecz jako skonsolidowane działania na rzecz rodzin, całych grup społecznych, gdyż zmiany w ich funkcjonowaniu dają szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzanie i pogłębianie form pomocy socjalnej, współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej w zakresie: edukacji, polityki zdrowotnej, opieki nad osobami starszymi i samotnymi, a jednocześnie na podniesienie prestiżu i znaczenia rodziny oraz kontaktów sąsiedzkich. Wszystkie wymienione czynniki są mocnym i nieodzownym fundamentem do budowania w szerokim pojęciu integracji społecznej.

I. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Wiżajny na lata 2017-2026” jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie Wiżajny. Tworzy warunki do partnerstwa i współpracy.

Dziesięcioletni okres realizacji ułatwi władzom gminy formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Podstawę prawną dla opracowania strategii stanowi art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz.1257) który brzmi: do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Na polu polityki społecznej zastosowanie mają także inne ustawy, między innymi:

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016, poz. 1817 ze zm.),
2. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1828),
3. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. , poz. 1065)
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz.487 ze. zm.),
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 2046),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r., poz. 783).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz.1390 ze zm.),
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 ze zm.)

Spełnienie oczekiwań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych. Potrzeba opracowania niniejszego dokumentu wynika z rosnących w gminie zagrożeń, które rodzi ubóstwo oraz inne negatywne zjawiska społeczne. Trudna sytuacja na rynku pracy, spadek zamożności mieszkańców gminy, pogłębiająca się pauperyzacja społeczeństwa sprzyja zwiększeniu skali zjawiska patologii i marginalizacji grup społecznych.

Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne, a w szczególności utrzymujące się bezrobocie, ubóstwo, kryzys rodziny, niepełnosprawność, bezdomność, uzależnienia wymagają wprowadzenia skutecznych metod aktywnego przeciwdziałania. Stworzenie spójnego systemu współpracy podmiotów realizujących zadanie w zakresie pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i innych dziedzin życia zagwarantuje kompleksowość i efektywność podejmowanych działań.

Przejawem takiego podejścia będzie troska o najbiedniejszych, zapewnienie równości szans w dostępie do podstawowych usług i stworzenie przyjaznej gminy w sferze społecznej.

Efektom wypracowanej strategii będzie funkcjonalna społeczność i zaradni obywatele. Po dokonaniu zdiagnozowanych problemów społecznych wyodrębniono:

- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy,
- wyrównywanie szans i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i chorych,
- poprawa stanu zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców gminy
- ochrona standardu życia i poprawa funkcjonowania osób starszych,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii,
- skuteczny system zapobiegania marginalizacji grup społecznych, w tym osób bezdomnych, opuszczających zakłady karne oraz innych zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Zarządzeniem Nr 70/2016 Wójta Gminy Wiżajny z dnia 26 października 2016 roku został powołany zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiżajny na lata 2017-2026:

1. Krystyna Anna Gałążyn – przewodnicząca,
2. Jadwiga Markowska – członek zespołu,
3. Jerzy Buczyński – członek zespołu,
4. Bożena Osińska – członek zespołu,
5. Bożena Głosek – członek zespołu,
6. Mirosława Wierzchowska - członek zespołu,
7. Janusz Żmojda – członek zespołu,
8. Alicja Zajączkowska – członek zespołu,
9. Małgorzata Danielewicz – członek zespołu,
10. Walenty Stankiewicz – członek zespołu,
11. Barbara Żeliszczak - członek zespołu.

Ze względu na zmieniającą się sytuację społeczną w gminie, zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce, a także w Europie istnieje konieczność dokonywania aktualizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie w przypadku takiej potrzeby dlatego strategia ma charakter otwarty. Przewiduje się również monitoring strategii, który pozwoli sprawdzać realizację przyjętych założeń.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

2.1. DIAGNOZA - STAN FAKTYCZNY

2.1.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Wiżajny jest gminą wiejską położoną w północno – wschodniej części województwa podlaskiego, ok. 36 km od Suwałk, graniczy z Litwą i Obwodem Kaliningradzkim. Sąsiaduje z gminami: Rutka-Tartak, Jeleniewo, Przerośl i Dubeninki. Zajmuje obszar 111,90 km².

Gmina Wiżajny jest jednym z ciekawszych zakątków północno – wschodniej Polski ze względu na swą bogatą historię, najsurowszy w regionie klimat, specyficzne ukształtowanie

terenu i dużą liczbę jezior polodowcowych. Leży w całości na obszarze Chronionego Krajobrazu Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Przydomek „Biegun Zimna” jak się potocznie nazywa miejscowość Wiżajny, jest cechą charakterystyczną Gminy Wiżajny, odróżniającą ją od innych, służącą rozwojowi turystyki całorocznej.

Sytuacja demograficzna gminy.

Tabela 1: Ludność gminy w latach 2014 -2016

Wyszczególnienie	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba ogółem	2438	2401	2403
mężczyźni	1432	1304	1235
kobiety	1410	1295	1168

Źródło: Dane z OZPS (zasilone z Głównego Urzędu Statystycznego)

Dane zawarte w powyższej tabeli zostały zasilone z Głównego Urzędu Statystycznego w trakcie sporządzania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za kolejne lata. Dane w niej zawarte różnią się od danych uzyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego w Wizajnach. I tak zgodnie z danymi z Urzędu Stanu Cywilnego na koniec 2016 roku na pobyt stały zameldowanych było 2500 osób, 1269 mężczyzn i 1231 kobiet.

Z danych uzyskanych przy przyznawaniu prawa do świadczeń rodzinnych wynika, że coraz więcej osób i rodzin zameldowanych na pobyt stały na terenie naszej gminy faktycznie zamieszkuje na terenie innych gmin.

Biorąc pod uwagę płeć osób zamieszkałych na terenie gminy minimalnie dominują mężczyźni.

Tabela 2. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci na koniec 2016 r.

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
0-2	45	32	77
3	8	13	21
4-5	34	25	59
6	16	19	35
7	12	12	24
8-12	64	74	138
13-15	40	32	72
16-17	26	31	57
18	15	16	31
19-65	840		840
19-60		671	671
>65	169		169
> 60		306	306
Ogółem	1269	1231	2500

Źródło: Ewidencja ludności.

Średnia wieku mieszkańców gminy wynosi około 41 lat.

Tabela 3. Liczba rodzin oraz mieszkańców zameldowanych na pobyt stały w poszczególnych wsiach i sołectwach na koniec 2016 roku.

Lp.	Sołectwo	Wsie wchodzące w skład sołectwa	Liczba osób	Liczba rodzin
1.	Antosin	Antosin	17	3
		Dziadówek	34	11
2.	Bolcie	Bolcie	74	17
3.	Burniszki	Burniszki	110	20
4.	Dzierwany	Cisówek	22	3
		Dzierwany	46	13
		Jacze	16	3
5.	Grzybina	Grzybina	36	9
6.	Jegliniszki	Jegliniszki	29	5
7.	Kamionka	Kamionka	29	6
8.	Kłajpeda	Kłajpeda	72	11
		Kłajpedka	8	3
		Żelazkowizna	23	4
9.	Laskowski	Laskowskie	30	6
10.	Leszkiemie	Leszkiemie	46	7
11.	Ługiele	Ługiele	89	18
12.	Makowszczyzna	Makowszczyzna	19	5
13.	Marianka	Marianka	72	17
14.	Maszutkinie	Maszutkinie	99	19
15.	Mauda	Mauda	41	8
16.	Mierkinie	Mierkinie	42	10
		Stołupianka	1	1
		Stara Hańcza	8	2
17.	Okliny	Okliny	124	20
		Użmauda	14	3
18.	Poplin	Poplin	36	5
19.	Rogożajny Małe	Rogożajny Małe	39	9
20.	Rogożajny Wielkie	Rogożajny Wielkie	105	18
21.	Soliny	Soliny	66	12
22.	Stankuny	Stankuny	60	12
23.	Sudawskie	Sudawskie	34	9
24.	Sześciwłóki	Sześciwłóki	35	7
25.	Wilkupie	Wilkupie	50	10
26.	Wiżajny	Wiżajny	889	232
27.	Wiżgóry	Wiżgóry	47	12
28.	Wysokie	Wysokie	38	8
Razem			2500	540

Źródło: Ewidencja ludności.

Najwięcej osób (889) zamieszkuje we wsi Wiżajny, która jest siedzibą gminy. Kolejne duże wsie ze względu na liczbę ludności to: Okliny (124), Burniszki (110), Rogożajny Wielkie (105) i Maszutkinie (99).

Sytuacja gospodarcza.

Gmina Wiżajny jest typowo rolniczym obszarem. Ogólna powierzchnia gruntów wynosi 11 190 ha. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 8 093 ha i stanowi 72,32 % ogólnej powierzchni gruntów. Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia zajmują 1796 ha, co stanowi 16,05 % ogólnej powierzchni, 569 ha stanowią grunty pod wodami - 5,08 % ogólnej powierzchni, 471 ha zajmują nieużytki i tereny różne - 4,21 % ogólnej powierzchni, grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 261 ha - 2,33 % ogólnej powierzchni.

W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne (5204ha), które stanowią ok.64,30 % , prawie 32,90% zajmują łąki (881 ha) i pastwiska (1782 ha), pozostałe 2,80 % to: grunty rolne zabudowane (182 ha), grunty pod stawami i rowami (33 ha) i sady (11 ha). Na takie wykorzystanie użytków rolnych wpływa klimat i niski wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż podstawowych (żyto, pszenżyto, jęczmień) a w produkcji zwierzęcej dominuje hodowla bydła i trzody chlewnej

Przeważają gospodarstwa małe, niskotowarowe, które nie przynoszą dochodu rolnikom. Często gospodarstwa pomimo znacznego areалу nie przekraczają dwóch hektarów przeliczeniowych, co automatycznie kwalifikuje właścicieli tych gospodarstw do pozyskania statusu osób bezrobotnych.

Komunikacja.

Na terenie Gminy występują trzy kategorie dróg:

- Wojewódzkie (8,159 km)
- Powiatowe (40,078 km)
- Gminne (87,69 km w tym 11,568 km to drogi bitumiczne i 76,122 km drogi gruntowe)

Przez teren Gminy Wiżajny przebiega droga wojewódzka Nr 651 Gołdap – Żytkiejmy – Wiżajny – Szypliszki - Sejny, która łączy się w Szypliszkach z główną drogą krajową nr 8, prowadzącą do przejścia granicznego z Litwą w Budzisku. Odległość od Wiżajny do przejścia w Budzisku wynosi 35 km.

Z Suwałkami – miastem powiatowym – Gminę Wiżajny łączą dwie trasy. Pierwsza z nich biegnąca przez Rutkę-Tartak oraz druga przez Smolniki. Odległość od Suwałk wynosi 36 km (trasa przez Rutkę-Tartak).

Połączenie z Suwałkami i okolicznymi miejscowościami możliwe jest między innymi poprzez transport PKS Nowa Spółka Akcyjna w Białymstoku.

Sieć dróg gminnych na terenie gminy Wiżajny jest wystarczająca, zaś ich stan wymaga gruntownych remontów, a w wielu wypadkach budowy od podstaw.

Elektroenergetyka.

Elektryczność dostarczana jest do Gminy Wiżajny poprzez linie przesyłowe ogólnego krajowego systemu zaopatrywania w energię o łącznej długości ok. 140 km. Dostawcą jest Zakład Energetyczny w Białymstoku, Zakład Sieci Suwałki. Ogólna moc zasilania Gminy to ok. 2MW.

Dzięki specyficznym warunkom klimatycznym i ukształtowaniu terenu, Gmina Wiżajny należy do stref „korzystnej” i „dość korzystnej”, jeśli chodzi o pozyskiwanie energii z wiatru. Na terenie Gminy funkcjonują turbiny wiatrowe, usytuowane na szczycie Góry Rowelskiej.

Ciepłownictwo.

Na terenie Gminy nie istnieją kompleksowe rozwiązania techniczne w zakresie energetyki cieplnej w postaci sieci centralnego ogrzewania zasilanej z jednej kotłowni. Tylko

większe budynki są wyposażone w duże źródła wytwarzania energii cieplnej. Można wśród nich wymienić m.in.:

- Budynki Wspólnot Mieszkaniowych (4 bloki mieszkalne) - Wiżajny;
- Budynek Szkoły Podstawowej - Wiżajny;
- Budynek Świetlicy Gminnej połączony z Remizą Ochotniczej Straży Pożarnej – Wiżajny;
- Budynek Publicznego Gimnazjum w Wiżajnach wraz z halą sportową;
- Budynek przy ul. Sejneńskiej 14, w którym mieści się Ośrodek Zdrowia w Wiżajnach.

Zróznicowany stan techniczny urządzeń grzewczych wymaga ich stałego monitorowania, oraz sukcesywnej wymiany na bardziej przyjazne środowisku technologie.

Rozproszona zabudowa wsi oraz brak dużych odbiorców ciepła sprawia, że nieopłacalne jest przesyłanie ciepła na wielkie odległości. Dlatego w gminie Wiżajny wszystkie ważniejsze obiekty użyteczności publicznej posiadają własne kotłownie węglowe lub olejowe. Gospodarstwa indywidualne posiadają własny system grzewczy opalany węglem kamiennym, koksem, olejem opałowym lub drewnem.

Gazyfikacja.

Gmina nie posiada sieci gazowej. Zaopatrzenie gospodarstw domowych w gaz odbywa się poprzez sieć dystrybucyjną gazu w butlach.

Zaopatrzenie w wodę.

Sieć wodociągowa na terenie gminy Wiżajny na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 142,86 km i jest zasilana z ujęcia wód podziemnych w Wiżajnach. Do sieci wodociągowej podłączonych jest 530 przyłączy prowadzących do budynków odbiorców. Poziom zwodociągowania Gminy wynosi ok. 98 %.

Gospodarka ściekowa.

Gmina z uwagi na trudne warunki terenowe i kolonijną zabudowę ma niewielką sieć kanalizacyjną. Sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się tylko w miejscowości Wiżajny i obejmuje 115 nieruchomości położonych w zwartej zabudowie wsi, co stanowi tylko 28,4 % ogólnej liczby gospodarstw w gminie. Łączna długość sieci kanalizacyjnej w Gminie Wiżajny wynosi 11,5 km.

Na terenach o kolonijnej zabudowie problem oczyszczania ścieków rozwiązywany jest poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gospodarka odpadami stałymi.

Od 01 lipca 2013 r. system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy Wiżajny funkcjonuje w oparciu o nowelizację ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250 tekst jedn.) oraz podjętych przez Radę Gminy Wiżajny uchwał.

Odpady komunalne na terenie Gminy Wiżajny powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych, takich jak: obiekty użyteczności publicznej (ośrodek zdrowia, szkoły, bank, poczta) oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi). Są to także odpady z terenów otwartych, takie jak: odpady z koszy ulicznych, przystanków autobusowych.

Odbiór odpadów komunalnych na terenie Gminy Wiżajny prowadzi firma wyłoniona w drodze przetargu nieograniczonego na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

Na podstawie art. 6k ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach dokonano

wyboru metody oraz ustalono wysokość stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przyjęta metoda naliczania opłat to metoda od gospodarstwa domowego zależna od ilości osób zamieszkujących daną nieruchomość.

Na terenie Gminy Wiżajny funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który zlokalizowany jest przy Oczyszczalni Ścieków, Wiżajny 69 prowadzony przez firmę, wyłonioną w drodze przetargu na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

Podmioty gospodarcze.

Aktualna ilość wpisów do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej dla głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej na terenie gminy Wiżajny wynosi 92, w tym 11 podmiotów zawiesiło działalność.

Większość prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą.

Środowisko naturalne.

Teren gminy Wiżajny wchodzi w skład Mezonejonu Pojezierza Wschodniosuwalskiego, a ponad połowa obszaru gminy znajduje się w Mikroregionie Garb-Wiżajn. Istotnym walorem tego terenu jest atrakcyjny krajobraz młodogłacjalny ze wzgórzami moreny czołowej, osiągającymi w swej kulminacji 298 m na Rowelskiej Górze, położonej na granicy gmin Wiżajny i Rutka-Tartak. Występują tu gleby gliniaste z domieszką żwiru i piasków. Na obszarze gminy znajdują się fragmenty zlewki trzech rzek z dorzecza Niemna i Pregoty: Pissy Wisztynieckiej, Czarnej Hańczy i Szeszupy.

Pod względem przynależności do krain i okręgów geobotanicznych teren gminy znajduje się w krainie Suwalsko – Augustowskiej, okręgu suwalskim.

Bioróżnorodność biocenotyczna i gatunkowa jest tu niewątpliwym bogactwem środowiska naturalnego. Na zboczach występują suche łąki, murawy i fragmenty lasów łąkowych. W zagłębieniach – łąki wilgotne i lasy łąkowe, a na wzgórzach – bory mieszane.

Wśród bogatej flory wilgotnych łąk, suchych muraw, licznych gatunków torfowiskowych, wodnych i leśnych występują tu gatunki rzadko spotykane, podobnie jak najrzadsze gatunki spośród fauny wodnej i lądowej.

Ogółem na obszarze gminy występują stanowiska przeszło 35 gatunków roślin chronionych. Ochronie podlega również kilkanaście gatunków owadów, występujące tu gatunki gadów i płazów, ponadto większość gatunków ptaków i niektóre ssaki, jak np. bóbr i wydra. Jako pomniki przyrody 15 obiektów zostało objętych ochroną indywidualną. Są to: 3 głazy narzutowe o obwodach od 6,5 m do 16,5 m, wysokości od 1,4 m do 2,3 m, a także okazy drzew: jałowiec (2 szt.), świerki pospolite (obw.200-235 cm), jesion wyniosły (obw.485 cm), 5 grusz (obw. Od 150 do 255 cm), 2 klony zwyczajne (obw. 280 i 315 cm), lipa drobnolistna (obw. 400 cm).

Na podstawie rozporządzeń wojewody jezioro Marianka I i Marianka II oraz bagno Wiżajny zostały objęte ochroną jako użytki ekologiczne.

Ochronie jako zabytek kultury podlega park dworski w miejscowości Stara Hańcza oraz pozostałości zabudowań i parków dworskich znajdujące się w miejscowości Sudawskie i Skombobole. Atrakcyjny i cenny krajobraz terenu gminy podlega również ochronie. Około 19 % powierzchni, leżącego na południu krańca gminy – z doliną górnego biegu Czarnej Hańczy, dużymi deniwelacjami terenu sięgającymi 120 m, cennymi widokowo wzgórzami i krawędziami wysoczyzn – znalazło się w obrębie Suwalskiego Parku Krajobrazowego. W obrębie strefy ochronnej parku leży 47 % powierzchni gminy. Ogólnie ochroną jako „obszar chronionego krajobrazu” pod nazwą Pojezierze Suwalskie zostało objętych 7550 ha terenu gminy.

W obrębie jeziora Jaczno, Jegliniszki, Kameduł i Wiżajny obowiązuje strefa ciszy, jako forma ochrony krajobrazu wodnego.

Turystyka.

Teren gminy Wizajny możemy nazwać „zagłębieniem agroturystyki” z uwagi na dużą liczbę gospodarstw agroturystycznych. Rejestr prowadzony przez Urząd Gminy zawiera 44 ważne wpisy do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, obiektu nie będącego obiektem hotelarskim. Rejestr jednak nie zawiera wszystkich gospodarstw agroturystycznych. Z danych własnych oraz pozyskanych z Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Suwałkach wynika, że na terenie gminy funkcjonuje znacznie więcej gospodarstw agroturystycznych.

Z rozmieszczenia kwater agroturystycznych wynika, że największe skupienia występują w pobliżu jezior. Turyści przebywający na terenie naszej gminy chętnie korzystają z możliwości wędkowania, wypożyczenia rowerów oraz sprzętu wodnego a także z tradycyjnej kuchni opartej na produkcie regionalnym i wyrobach własnych.

Dla potrzeb turystyki aktywnej na terenie gminy są wytyczone i oznakowane szlaki i trasy turystyczne.

Pieszne szlaki turystyczne:

- ◆ **Szlak 1:** Smolniki- jez. Czarne- Bondziszki – Poplin – Marianka - Rogożajny Małe – Wizajny
- ◆ **Szlak 2:** Dziadówek – Sześciwłoki
- ◆ **Szlak 3:** Wizajny – Sudawskie – Skombobole – Maszutkinie – Wingrany – Postawełek – Budzisko
- ◆ **Szlak 4:** ścieżka poznawcza wokół jeziora Jaczno. Na trasie jest 13 tablic informacyjnych. Prowadzi wokół najpiękniejszego na Suwalszczyźnie jeziora Jaczno, odkrywając jego uroki – rozległe panoramy z wyniosłych wzgórz, osobliwości przyrodnicze np. wiszące torfowiska, stanowiska skrzypu olbrzymiego, borealną łąkę torfową a także młyn wodny. Łączy się z czarnym i żółtym szlakiem i wspina się po stromej skarpcie, na której jest wiata widokowa „U Pana Tadeusza”.

Rowerowe szlaki turystyczne:

- ◆ **Szlak czarny:** 7 km Gulbieniszki – Smolniki – wiedzie wśród morenowych i kemowych wzniesień, obok góry Cisowej i zabytkowego młyna w Jacznie, forsuje szeroki grzbiet Tabaczyzny, pomiędzy jeziorami Kojle i Jaczno dociera do Smolnik.
- ◆ **Szlak żółty:** 10 km Sidory – Smolniki – Kłajpeda - prowadzi przez malowniczą dolinę Szeszupy, wzdłuż północnych brzegów jeziora Perty i Kojle na wysoką skarpcę wysoczyzny smolnickiej oraz w dolinę górnego odcinka Czarnej Hańcy.
- ◆ **Zielony szlak przez Góry Sudawskie:** 34,5 km - szlak rozpoczyna się na rynku w Wizajnach a kończy na przejściu granicznym w Budzisku. Wiedzie przez położone przy granicy z Litwą Góry Sudawskie porośnięte lasem, poprzecinane głębokimi dolinami. Krajobraz przypomina tereny podgórskie. Szlak wiedzie wzdłuż biegu rzeczki Wigry mijając po drodze dwa dawne folwarki (Sudawskie i Skombobole).
- ◆ **Czarny szlak ze Smolnik do Wizajn:** 13 km - wychodzi przy szkole w Smolnikach, mija położone w lesie jeziora Czarne i Białe, przechodzi przez pasma pofałdowanych wzgórz i głęboką Dolinę Rowelską do położonych na północnych wysoczyznach Wizajn.

Ścieżki rowerowe:

- ◆ **Wokół jeziora Wizajny /znaki w kolorze czerwonym/:** 12,8 km Wizajny – Burniszki – Stankuny – Wilkucie – Wizajny . Przecina rzekę Pissę Wisztyniecką. Biegnie obok cmentarza ewangelickiego w Burniszkach.
- ◆ **W Góry Sudawskie /znaki w kolorze żółtym/:** 16,5 km Wizajny – Sudawskie – Maszutkinie – Makowszczyzna – Kamionka – Marianka – Wizajny. Trasa prowadzi przez

wiele wzgórz o wysokości ponad 250 m n.p.m. często poprzecinanych jarami i wąwozami. Dolinami płyną strumienie, z których największa rzeka Wigra wpada do Szeszupy. W głębokich nieckach leżą niewielkie jeziora, tworzące małe pojezierze. Trasa wiedzie obok pozostałości po dawnych folwarkach Sudawskie i Skombobole oraz nieopodal wzgórza zwanego Gulberkiem, które sądząc po kształcie /ścięty stożek otoczony szeroką platformą/ było grodziskiem jaćwingów. Około 500 m dalej – kolejne wzgórze zwane Mogiłą Świdy – tajemniczy czworokąt z zagłębieniem po środku. Trasa przebiega obok cmentarza ewangelickiego we wsi Maszutkinie, gdzie pomimo bujnej roślinności można dostrzec żeliwne krzyże. Na skraju masywu Góry Rowelskiej stoi wieża widokowa, z której widać wieżę kościoła we wsi Liubavas na Litwie.

- ◆ **Do Smolnik /znaki w kolorze zielonym/:** 32,3 km Wiżajny – Bolcie – Leszkiemie – Mauda – Użmauda – Żelazkowizna – Kłajpeda – Stara Hańcza – Dzierwany – Smolniki – Ługiele – Jegliniszki – Sześciwłoki – Rogożajny – Wiżajny. We wsi Bolcie po prawej stronie zobaczymy wąskie i wydłużone jezioro Ingiel, którego północny kraniec znajduje się na terytorium Litwy. Zbaczając nieco w Bolciach z trasy warto zatrzymać się na trójstyku granic: Polski, Litwy i Rosji. Trasa przebiega koło jeziora Hańcza, gdzie można zobaczyć pozostałości po dworze w Starej Hańczy, otoczone pięknym parkiem. Warto jeszcze wspomnieć o jeziorze Jegliniszki, obok którego biegnie ścieżka – żyje tu wiele gatunków ptaków wodnych.

Kultura i sport.

Krzewieniem kultury na terenie gminy zajmuje się głównie Świetlica Gminna w Wiżajnach oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Wiżajnach.

Świetlica Gminna w Wiżajnach realizuje zadania z dziedziny upowszechniania kultury, edukacji i wychowania, prowadząc wielokierunkową działalność zgodną z założeniami polityki kulturalnej państwa. W 2012 roku oddany został do użytku odnowiony budynek Świetlicy Gminnej oraz Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Wiżajnach. Obecnie w nadbudowanej części budynku znajdują się między innymi: sala komputerowa, pracownia plastyczna oraz sala konferencyjna. Dzieci i młodzież chętnie uczestniczą i udzielają się w organizacji różnorodnych uroczystości np. Dzień Kobiet, Dzień Babci, Wigilia dla osób starszych i samotnych.

Świetlica w szczególności zapewnia miejsce spotkań dzieciom, młodzieży i dorosłym, stwarza warunki do wypoczynku i rozwoju w grupach wspólnych zainteresowań i proponuje różne formy działań uwzględniając potrzeby poszczególnych grup odbiorców.

Przy świetlicy funkcjonują:

Zespół ludowy „Jezioranki” powstał w 1986 r.

W ciągu 30 lat zespół zgromadził ponad 200 różnych tekstów ludowych, okolicznościowych, biesiadnych, patriotycznych i religijnych. Większość repertuaru stanowią pieśni, przyspiewki i melodie ludowe głównie z regionu suwalskiego. Zespół koncertując przekazuje młodemu pokoleniu tradycje dotyczące muzyki ludowej.

Skład zespołu zmienia się ale przesłanie pozostaje wciąż żywe.

Jako niewątpliwe zasługi Zespołu należy wymienić wielokrotny udział w Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu, w XV Festiwalu Zespołów Folklorystycznych Polski Północnej i Krajów Nadbałtyckich w Gdańsku, w Przeglądzie Widowisk Kolędniczych w Węgorzewie i zdobywał liczne nagrody i wyróżnienia.

Ponadto zespół uczestniczy w licznych festiwalach i festynach wykonując pieśni typowe dla północnej Suwalszczyzny – kulturowego pogranicza Polsko – Litewskiego.

Zespół ludowy "Szuwarki" - powstał w 2016 roku. Zadebiutował na Dożynkach Parafialno-Gminnych w dniu 28 sierpnia 2016 roku połączonych z jubileuszem 30-lecia

Zespołu "Jezioranki". Zespół śpiewa stare pieśni ludowe, typowe dla północno-zachodniej Suwalszczyzny, w dawnej manierze wykonawczej. Są to między innymi pieśni sieroce, pasterskie i zalotne, a także kolędy. A oprócz tego, od czasu do czasu piosenki folkowe.

Zespół "Happy Five" - powstał w 2016 roku. Pierwszy występ odbył podczas cyklicznego festynu "Swojskie Klimaty" 17 sierpnia 2016 roku. Śpiewa muzykę rytmiczną skoczną przeważnie covery disco polo.

Koło teatralne - powstało i pracuje przy Świetlicy Gminnej w Wiżajnach. Pod okiem kierownika placówki członkowie koła przygotowują i prezentują przedstawienia teatralne, przeważnie humorystyczne z okazji różnego rodzaju świąt i uroczystości takich jak np. Dzień Kobiet i Dzień Mężczyzn, Dzień Matki, Jasełka.

Ludowe Zespoły Sportowe - zrzeszają chętnych do uprawiania sportu. Uczestniczą w rozgrywkach sportowych na terenie gminy i powiatu oraz reprezentują ją na zewnątrz.

Gminna Biblioteka Publiczna w Wiżajnach zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych oraz upowszechnianiu wiedzy, nauki i kultury. Biblioteka zawiera bardzo bogaty księgozbiór, który dorównuje księgozbiorom bibliotek miejskich.

Biblioteka realizuje swoje zadania poprzez zakup, opracowywanie i jak najszybsze udostępnianie nowości książkowych, zgodne z zapotrzebowaniem tutejszego środowiska. Udziela informacji indywidualnych bibliotecznych, bibliograficznych o regionie oraz innych treściowych, w oparciu o materiały zgromadzone w bibliotece i internecie. Zajmuje się upowszechnianiem czytelnictwa poprzez: prowadzenie konkursów literackich, popularno-naukowych i plastycznych, organizowanie wystaw tematycznych, prowadzenie lekcji bibliotecznych, spotkań z dziećmi i młodzieżą oraz dorosłymi i starszymi. Współdziała z instytucjami służącymi rozwojowi społeczno-kulturalnemu społeczeństwa. Biblioteka publiczna jest samorządową instytucją, która służy pomocą czytelnikowi w rozwijaniu siebie i swoich zainteresowań.

Gminna Biblioteka Publiczna w Wiżajnach uczestniczyła w projekcie Fundacji Nowe Media: „Biblioteka - lokalne centrum wiedzy praktycznej” w ramach którego wydawane były Wiżańskie Wieści, które cieszyły się dużym zainteresowaniem miejscowej społeczności.

Oprócz czytelnictwa biblioteka organizuje szereg innych warsztatów, spotkań i imprez kulturalno-sportowych.

Edukacja.

Edukacja w Gminie Wiżajny świadczona jest na poziomie przedszkolnym, podstawowym oraz gimnazjalnym. Szkoły zlokalizowane są w miejscowości Wiżajny. W istniejących szkołach liczba uczniów z roku na rok maleje.

Na terenie gminy nie funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, a nasi uczniowie kontynuują naukę w szkołach średnich i zawodowych w Suwałkach, Sejnach, Dowspudzie, Gołdapi oraz innych miastach.

W 2012 roku w ramach programu operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, otwarty został Punkt Przedszkolny „Jestem sobie przedszkolaczek”, który zapewnienia dzieciom edukację przedszkolną. Na dzień 31 grudnia 2016 roku do Punktu Przedszkolnego uczęszczało 25 dzieci.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku na terenie gminy funkcjonowała jedna szkoła podstawowa z oddziałem przedszkolnym tzw. klasą "0" oraz Publiczne Gimnazjum w Wiżajnach. Jedno dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością obowiązek szkolny odbywało w Ośrodku Szkolno – Wychowawczym dla Dzieci Głuchych w Olecku.

Tabela 6: Liczba dzieci przebywających w Punkcie Przedszkolnym i uczących się w szkołach

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Wiek dzieci w latach</i>	<i>Liczba uczniów</i>	<i>Liczba dzieci niepełnosprawnych</i>
Punkt Przedszkolny	3-5	25	0
Klasa "0"	5-6	14	0
Szkoła podstawowa	7 - 12	143	1
Gimnazjum	13 - 15	70	4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od dyrektorów szkół na dzień 31 grudnia 2016 r.

Tabela 7: Kadra pedagogiczna

<i>Stopień awansu zawodowego nauczycieli</i>	<i>Liczba nauczycieli w przeliczeniu na etaty</i>		
	Punkt Przedszkolny	Szkoła Podstawowa z klasą "0"	Publiczne Gimnazjum
dyplomowany		9,72	5,33
mianowany		3,00	0,66
kontraktowy	1	1,11	0,66
Ogółem liczba nauczycieli	1	13,83	6,65

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od pracownika ds. obsługi szkół stan na dzień 31 grudnia 2016r.

Jak wynika z przedstawionej tabeli dysponujemy wykształconą i doświadczoną kadrami pedagogicznymi. Za zapewnienie prawidłowego procesu kształcenia i realizację programów nauczania w szkołach odpowiedzialni są dyrektorzy szkół i to oni prowadzą politykę kadrową w zakresie zatrudniania nauczycieli. Nie wszyscy nauczyciele pracują w pełnym wymiarze czasu pracy, co jest podyktowane zmniejszającą się ciągle liczbą oddziałów klasowych w szkołach.

Zdrowie i opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna jest jednym z bardzo ważnych czynników życia społecznego. Świadomość zdrowotna mieszkańców, wczesna profilaktyka w zakresie chorób najczęściej występujących na naszym terenie jest warunkiem zdrowego i wydolnego społeczeństwa. Wielopłaszczyznowy system opieki zdrowotnej powinien obejmować wszystkich mieszkańców już od najmłodszych lat. Wykształcenie prozdrowotnych zachowań, zdrowych nawyków, właściwego odżywiania spowoduje zmniejszenie się liczby zachorowań na choroby cywilizacyjne.

W naszej gminie od 2016 roku opiekę zdrowotną sprawuje Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz.

Na terenie gminy funkcjonuje Poradnia Stomatologiczna Katarzyna Petrosyan. W gabinecie dentystycznym refundowany jest kompleksowy zakres usług stomatologicznych w ramach świadczeń opłacanych na podstawie umowy z NFZ.

Raz w tygodniu funkcjonuje Punkt Pobierania Materiałów Laboratoryjnych.

Korzystanie z opieki specjalistów jest utrudnione, gdyż najbliższe poradnie specjalistyczne znajdują się w Suwałkach, odległych o 36 km.

Bardzo wielu mieszkańców korzysta z prywatnych gabinetów lekarskich i poradni

specjalistycznych. Z opieki szpitalnej najczęściej pacjenci korzystają w Suwałkach, Sejnach, Ełku i Białymstoku.

Problemy zdrowotne naszych mieszkańców nie odbiegają od zachorowań występujących w naszym kraju i są to najczęściej:

- choroby układu krążenia,
- choroby nowotworowe,
- choroby zwyrodnieniowe stawów i kręgosłupa,
- choroby płuc i oskrzeli,
- cukrzyca.

Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży skupia się głównie na prowadzeniu szczepień.

Bezpieczeństwo publiczne.

Nadzór nad porządkiem i bezpieczeństwem w naszej gminie sprawują funkcjonariusze Posterunku Policji w Rutce-Tartak.

Posterunek Policji w Rutce-Tartak współpracuje ze szkołami w zakresie programów preferencyjnych, takich jak: „Bezpieczne wakacje/ferie”, „Stop patologiom”, „Bezpiecznie do szkoły/domu”, i innych. Wspólnie z Państwową Strażą Rybacką w Suwałkach realizowano programy: „Bezpieczna woda” i „Bezpieczne wakacje”.

Podczas codziennych służb policjanci uczulają mieszkańców na prawidłowe zabezpieczenie mienia przed kradzieżami, oraz proszą o wzmożoną czujność sąsiedzką. Prowadzą również wspólne działania z funkcjonariuszami Straży Granicznej.

Funkcjonariusze policji współpracują na bieżąco z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Lokalnym Zespołem Interdyscyplinarnym. Wspólnie odwiedzają osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym, w których występuje problem alkoholizmu oraz przemocy domowej a także osoby samotne, w podeszłym wieku i długotrwale chore (zwłaszcza w okresie nasilonych mrozów). Współpraca dotyczy również sytuacji wymagające podjęcia interwencji kryzysowej .

W 2016 roku stwierdzono szacunkowo 29 przestępstw, z czego najwięcej o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu. W dalszej kolejności plasują się przestępstwa drogowe, o charakterze gospodarczym oraz przeciwko życiu i zdrowiu. Wskaźnik wykrywalności przestępstw wynosi 67,60 % i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności przestępstw dla województwa podlaskiego oraz porównywalny do wskaźnika dla całej Polski.

Ochroną przeciwpożarową na terenie gminy zajmują się jednostki ochotniczych straży pożarnych w Wiżajnach i Oklinach. Ochotnicza Straż Pożarna w Wiżajnach jest włączona do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego – przeszkolonych jest 5 ratowników. Jednostka dysponuje wozem do ratownictwa drogowego wyposażonym w torbę medyczną, agregat wysokociśnieniowy, agregat prądotwórczy, piłę spalinową do cięcia betonu i stali, piłę do drewna, radiostację i motorolę.

Druhowie strażacy biorą udział w akcjach typu: pożary, wypadki drogowe, zdarzenia związane z nietypowym zachowaniem się zwierząt , os i szerszeni, usuwanie skutków wichury, długotrwałych opadów atmosferycznych i inne zdarzenia.

2.1.2. SYTUACJA GMINY W ZAKRESIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Identyfikacja problemów społecznych nie jest łatwą sprawą, wymaga rozpoznania wielu współzależności społecznych, analizy nie tylko jednostkowych losów mieszkańców, lecz zauważenia pewnych ogólnych trendów i zjawisk. W wyniku wnikliwej

wielopłaszczyznowej analizie wyłoniono problemy najbardziej widoczne i mające niekorzystny wpływ na rozwój, integrację, sytuację życiową mieszkańców gminy.

Do diagnozy problemów społecznych gminy wykorzystano dane ujęte w sprawozdaniach MPiPS 03 za lata 2015-2016, dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach na dzień 31 grudnia 2016 roku, informacje z GUS sporządzone na podstawie narodowego spisu powszechnego z 2011 roku oraz dane z Urzędu Gminy Wiżajny i Urzędu Stanu Cywilnego w Wiżajnach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach w miesiącach lipiec - wrzesień 2017 r. przeprowadził również badania ankietowe wśród mieszkańców gminy - "Problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego", które przyczyniły się również do diagnozy problemów i potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Na terenie gminy Wiżajny zamieszkuje 2500 osób, w tym 1986 osób w wieku powyżej 18 roku życia. Zamieszkałe osoby tworzą 558 gospodarstw domowych. W badaniu wzięło udział 36 osób: 5 poniżej 25 roku życia, 21 w przedziale wiekowym 25-50 lat i 10 powyżej 50 roku życia, co stanowi ok.6,5 % wszystkich gospodarstw domowych. Z metryki ankiety wynika, że 61 % badanych stanowiły kobiety, a 39 % mężczyźni, z wykształceniem: 33 % zasadnicze zawodowe, 25 % średnie, 22 % wyższe, 20 % gimnazjalne i niższe. Sytuacja zawodowa osób ankietowanych przedstawia się następująco: 66 % aktywnych zawodowo, 17 % biernych zawodowo, 17 % bezrobotnych.

Z przeprowadzonych badań wynika że najbardziej dostrzeganym problemem w miejscu zamieszkania według ankietowanych jest: alkoholizm 26,5 %, bezrobocie 20 %, ubóstwo 10,5 %, problemy opiekuńczo-wychowawcze 9,5 %, przemoc w rodzinie 9,5 %, długotrwała lub ciężka choroba 8 %, niepełnosprawność 7 %, brak mieszkań 7 %. Tylko niewielki procent ankietowanych jako problem wskazuje narkomanię i bezdomność oraz nie dostrzega problemów lub nie ma zdania.

Na pytanie o znajomość instytucji w Gminie Wiżajny zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych 92% ankietowanych odpowiedziało, że zna te instytucje wskazując: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (w tym asystenta rodziny) - 94%, policję - 4 % i Urząd Gminy - 2%.

Natomiast 8 % ankietowanych nie zna takich instytucji.

Jako najbardziej zadawalającą ofertę pomocy świadczonej osobom i rodzinom w gminie ankietowani wskazali pomoc: osobom starszym 21 %, z powodu ubóstwa 20 %, z powodu alkoholizmu 11 %, z powodu przemocy w rodzinie 10 %, z powodu bezrobocia 9 %, z powodu długotrwałej choroby 6 %, niepełnosprawności 6 %, dysfunkcji rodzin 6 %, mieszkaniowa 4%, z powodu narkomanii 2 %, bezdomności 1 %.

3 % ankietowanych nie zadawała żadna z tych form pomocy.

Na pytanie o skalę problemu uzależnień w gminie Wiżajny ankietowani odpowiedzieli następująco: wysoka - 11 %, średnia- 56 %, niska 11 % i trudno powiedzieć 22 %.

Najczęściej doświadczalnym problemem osób niepełnosprawnych według ankietowanych jest: brak ofert pracy 29 %, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych 27 %, bariery architektoniczne 18 %, brak akceptacji w środowisku 16 %, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych 5 %, brak pieniędzy na dojazdy 1 % i 4 % nie ma zdania.

Problemem, który najczęściej jest doświadczany przez osoby starsze to: brak opieki ze strony rodziny 35 %, poczucie nieprzydatności 28 %, problemy finansowe 20 %, brak ofert zagospodarowania wolnego czasu 11 %, brak motywacji do życia 6 %.

Głównymi powodami stopnia bezrobocia w gminie według ankietowanych są: trudna sytuacja na lokalnym rynku 42 %, niechęć do podjęcia pracy 26 %, dyskryminacja ze względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, miejsce zamieszkania 15 %, brak opieki nad dziećmi 13 %, niedostosowanie kwalifikacji zawodowych do lokalnych potrzeb 1 %. Nie ma zdania na ten temat 3 % ankietowanych.

Zapytaliśmy ankietowanych jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy

sytuacji na rzecz:

Osób niepełnosprawnych: wspomaganie w poszukiwaniu miejsc pracy 34 %, pełen dostęp do opieki medycznej, rehabilitacji i pomocy społecznej 29 %, Likwidacja barier w obiektach infrastruktury wiejskiej 19 %, zapewnienie równych szans w zakresie dostępu do edukacji, kultury, sportu 17 %, nie ma zdania 1 %.

Osób starszych: pełen dostęp do opieki medycznej, rehabilitacji i pomocy społecznej 42 %, organizowanie imprez dla seniorów 23 %, uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym, politycznym itd. 17 %, profilaktyka zdrowotna dla osób starszych 15 %, nie ma zdania 3 %.

Osób z zaburzeniami psychicznymi: wspieranie rodziny osób z zaburzeniami psychicznymi 32 %, pełen dostęp do opieki medycznej, rehabilitacji i pomocy społecznej 26 %, integracja społeczna 17 %, tworzenie miejsc pracy chronionej, mieszkań chronionych 15 %, nie ma zdania 10 %.

Osób bezrobotnych: szkolenia dotyczące możliwości podwyższenia kwalifikacji zawodowych 42 %, wspieranie i aktywizacja środowisk wiejskich 24 %, aktywizacja społeczno-zawodowa 16 %, promocja samozatrudnienia 14 %, nie ma zdania 4 %.

Rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi: poprawa wzajemnej komunikacji w relacjach rodzice - dzieci 32 %, wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowej funkcji poprzez zapewnienie pomocy jej członkom 30 %, zwiększenie miejsc w żłobkach, przedszkolach 17 %, wspólne spędzanie czasu 15 %, nie ma zdania 6 %.

Osób uzależnionych: działalność edukacyjna 27 %, wzmacnianie braku akceptacji społecznej dla spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież 27 %, ochrona zdrowia 21 %, propagowanie zdrowego stylu życia 19 %, nie ma zdania 4 %, pomoc w rozwiązywaniu problemów 2 %.

Osób dotkniętych przemocą domową: pomoc doradcza, terapeutyczna, socjalna - dzieciom i rodzinom dotkniętym przemocą 37 %, ograniczenie występowania zachowań agresywnych wśród młodzieży (ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej) 20 %, uruchomienie telefonu zaufania 20 %, rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym 19 %, nie ma zdania 4 %.

Na pytanie: jakie instytucje i organizacje na terenie gminy bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych ankietowani wskazali następująco: Ośrodek Pomocy Społecznej 36 %, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 26 %, Powiatowy Urząd Pracy 12 %, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna 12 %, Punkt konsultacyjno-informacyjny do spraw uzależnień 6 %, Policja 3 %, szkoła 1 %. Nie ma zdania na ten temat 4 % ankietowanych.

Wg wyników spisu w gminie Wiżajny w 2011 roku mieszkało 2478 osób, w tym: 1256 mężczyzn i 1222 kobiety, z czego 522 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 1506 osób w wieku produkcyjnym i 450 osób w wieku poprodukcyjnym. Przyrost naturalny w 2011 roku wyniósł 14 (38 narodzin, 24 zgonów).

Wg Urzędu Stanu Cywilnego w Wiżajnach na dzień 31 grudnia 2016 roku na pobyt stały zameldowanych było 2500 osób z czego wynika, że dane z 2011 roku są zbliżone do obecnych.

Instytucją samorządową świadczącą pomoc społeczną, działającą na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach, który koordynuje realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach realizuje zadania własne gminy oraz zadania administracji rządowej zlecone gminie, wchodzące w zakres pomocy społecznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst

jednolity Dz. U. z 2016 r. poz.930), innych ustaw dotyczących pomocy społecznej, przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie oraz uchwał Rady Gminy Wiżajny.

Przedmiotem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu tych sytuacji.

Właściwa diagnoza środowiska, w tym trudności natury fizycznej, psychicznej i społecznej, problemy socjalno-bytowe oraz wszelkie wynikające z tego konsekwencje – stanowią podstawę świadczenia wsparcia i stosownych form pomocy.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych, udzielanie pomocy rzeczowej, schronienia, posiłku, ubrania – osobom tego pozbawionym, świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne, sprawienie pogrzebu, opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne oraz częściowe pokrycie kosztów utrzymania dla osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej, a także cały wachlarz form pomocy pozamaterialnej w ramach pracy socjalnej.

Praca socjalna jest rozumiana jako działalność zawodowa, kierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Są to zadania złożone i trudne. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych, doraźnych potrzeb osób i rodzin, lecz także włączenie się w realizację takiego modelu pomocy, który polega na mobilizowaniu osób i rodzin do aktywnego radzenia sobie z problemami przy maksymalnym wykorzystaniu lokalnego potencjału.

Klienci pomocy społecznej to przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, przewlekle chorzy, osoby niezaradne życiowo, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, samotne, bezdomne, alkoholicy i narkomani. Dominującą grupę świadczeniobiorców stanowią bezrobotni, a także osoby niepełnosprawne i przewlekle chore.

Przy rozwiązywaniu trudnych problemów ośrodek współdziała z wieloma podmiotami, m.in. sądem, policją, placówkami służby zdrowia, edukacji, poradnictwa, urzędami pracy, organizacjami pozarządowymi itp.

Aktywizacją i pomocą osobom bezrobotnym zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach.

Tabela 8: Przyczyny przyznanej pomocy finansowej przez GOPS w Wizajnach w latach 2015-2016

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinie	
	2015	2016	2015	2016
Ubóstwo	106	97	404	362
Ochrona macierzyństwa	45	38	237	205
Bezrobocie	24	25	70	76
Niepełnosprawność	18	18	60	54
Długotrwała choroba	51	37	171	114
Przemoc w rodzinie	2	1	10	5
Alkoholizm	4	1	18	5
Narkomania	1	0	3	0
Bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych	17	21	61	75
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1	0

Zródło: Dokumentacja GOPS

Głównymi przyczynami ubiegania się o pomoc finansową z ośrodka pomocy społecznej w latach 2015 - 2016 były: ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 9: Pomoc finansowa przyznana przez GOPS Wizajny w latach 2015-2016

Lata	2015	2016
Liczba rodzin, którym przyznano pomoc finansową	127	118
Kwota świadczeń ogółem	264 540 zł.	262 281 zł
Ogólna liczba rodzin objętych pomocą	145	128
Ogólna liczba osób objętych pomocą	511	451

Zródło: Dokumentacja GOPS

Z powyższych danych widzimy, że większość osób zgłaszające się o pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej w Wizajnach, korzysta z pomocy finansowej. W roku 2015 na 145 rodzin, które zgłosiły się do OPS aż 127 otrzymało pomoc finansową, w 2016 roku na 128 rodzin, które zgłosiły się do OPS - 118 otrzymało pomoc finansową. Należy nadmienić, że rodziny te oprócz pomocy finansowej są wspierane poprzez pracę socjalną i poradnictwo.

Aby udzielić skutecznej pomocy rodzinom i osobom w rodzinach należy dokładnie przeanalizować skalę problemów, z którymi borykają się mieszkańcy gminy Wiązajny.

Ubóstwo.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wnioskować można zatem, że według tej ustawy ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, co oznacza, że z problemem ubóstwa boryka się każda rodzina i każda osoba, w której dochód na osobę w rodzinie lub dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kryterium dochodowego na osobę w rodzinie lub odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej.

Według słownika PWN ubóstwo jest zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny.

Ubóstwo może przybierać postać: niedostatku, biedy, nędzy, które wzajemnie się warunkują i powodują różne skutki społeczne — od poczucia bezradności i utraty motywacji do działania, przez choroby, wykluczenie społeczne do, w skrajnych przypadkach, śmierci.

Większość państw prowadzi świadomą, planową działalność w zakresie zabezpieczenia społecznego, pomocy najuboższym i zwalczania ubóstwa, co znajduje wyraz w konstrukcji budżetu, planowaniu wydatków na pomoc społeczną.

Życie ¼ ludności Europy poniżej granicy wykluczenia społecznego podważa ideę spójności społecznej i obniża wartość kapitału społecznego Unii Europejskiej. Dlatego państwa UE podjęły decyzję, o połączeniu wysiłków na rzecz działań, zmierzających do ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego, przeznaczając na ten cel odpowiednie środki.

Tabela 10. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu ubóstwa w gminie Wiązajny w latach 2015-2016

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu ubóstwa	
	Ilość rodzin	Ilość osób	Ilość rodzin	Ilość osób
2015	127	482	106	404
2016	118	438	97	362

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wiązajnach.

Potrzeba ochrony macierzyństwa.

Według Encyklopedii PWN, ochrona macierzyństwa jest całokształtem szczególnych uprawnień, które przysługują pracującej kobiecie w okresie ciąży, porodu i wychowania małego dziecka.

Ochrona macierzyństwa od dawna była dla ludzi najistotniejsza. Pierwsze akty prawne wydano w Polsce najpierw w 1919 później w 1920 i 1924 roku. Po wojnie szczególny nacisk kładziono na ochronę macierzyństwa. Kodeks pracy w 1974 roku wprowadził uprawnienia, które przysługiwały kobiecie pracującej. Przepisy prawa pracy przewidywały zapewnienie m.in. trwałości stosunku pracy w okresie ciąży, urlopu macierzyńskiego, urlopu wychowawczego oraz zakaz zatrudniania kobiet w ciąży przy pracach uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia.

Konstytucja z 1997 roku w art. 71 ust. 1 gwarantuje uwzględnienie dobra rodziny w polityce społecznej i gospodarczej. Artykuł ten stanowił, że prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych mają rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, a zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne. Jednym z istotnych elementów w polityce społecznej i gospodarczej państwa jest prawo pracy. Konieczne jest by zawierało ono rozwiązania pozwalające na pogodzenie życia rodzinnego z pracą zawodową.

Tabela 11. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu ochrony macierzyństwa w gminie Wiązajny w latach 2015-2016

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu ochrony macierzyństwa	
	Ilość rodzin	Ilość osób	Ilość rodzin	Ilość osób
2015	127	482	45	237
2016	118	438	38	205

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wiązajnach

Bezrobocie.

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje z różnych powodów faktycznego zatrudnienia.

Pod pojęciem bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, a zarazem zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie. Jest to szeroka definicja. Natomiast wąską stosują Urzędy Pracy (powiatowe lub wojewódzkie). I tak bezrobotnym w rozumieniu przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹ jest osoba, która:

- ukończyła 18 rok życia (pełnoletnia),
- nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn,
- aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez PUP,
- jest zameldowana lub pozostaje w naszym kraju legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany (azyl polityczny, karta stałego lub czasowego pobytu, obywatele UE).

Podstawowym miernikiem wielkości bezrobocia jest stopa bezrobocia, czyli stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby ludności aktywnej zawodowo (tj. pracującej i bezrobotnej łącznie) wyrażony w procentach.

W grudniu 2016 roku stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 8.3 %. Największa stopa bezrobocia odnotowana została w województwie warmińsko-mazurskim i wynosiła 14,3 %.

Bezrobocie ściśle związane jest z funkcjonowaniem rynku pracy i oznacza większą ilość osób zdolnych do pracy (i chcących pracować) niż liczba miejsc pracy dla tych osób. Podstawową przyczyną bezrobocia na obszarze gminy jest bezrobocie strukturalne spowodowane przekształceniami gospodarczymi, zmianami technologicznymi, a także restrukturyzacją przemysłu. Sytuacja jest szczególnie dramatyczna na terenach rolniczych, gdzie zatrzymane zostały procesy migracyjne ze wsi do miasta, a rolnictwo nie jest w stanie wygenerować dodatkowych miejsc pracy.

Poza swoim wymiarem ekonomicznym bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe) wywiera negatywne skutki społeczne. Bezrobocie rodzi negatywne reakcje emocjonalne, problemy zdrowotne, pesymizm i rezygnację. W dłuższym okresie czasu dochodzi fatalizm i apatia. Bezrobotni tracą wiarę w lepszą przyszłość, mają poczucie beznadziejności, izolują się społecznie, redukują do minimum aspiracje życiowe, częściej zapadają na choroby.

Jednym z głównych powodów ubóstwa mieszkańców gminy Wiązajny jest zwiększające się bezrobocie (osoby zarejestrowane w PUP oraz bezrobocie ukryte).

Tabela 12. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu bezrobocia w gminie Wizajny w latach 2015-2016.

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu bezrobocia	
	Ilość rodzin	Ilość osób	Ilość rodzin	Ilość osób
2015	127	482	24	70
2016	118	438	25	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wizajnach.

Organizacją pośrednictwa pracy i poradnictwa dla bezrobotnych z terenu gminy Wizajny zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach.

Działania mające na celu zmniejszenie bezrobocia oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu prowadzą między innymi Stowarzyszenie "Macierzanka" z Wizajn oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach w ramach realizacji różnego rodzaju projektów.

Tabela 13. Struktura bezrobotnych na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem zarejestrowani	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem z prawem do zasiłku	Kobiety	Mężczyźni
Ogółem	50	23	27	3	2	1
Poprzednio pracujące	37	16	21	3	2	1
W tym zwolnione z przyczyn zakładu pracy	0	0	0	0	0	0
Dotychczas nie pracujące.	13	7	6	0	0	0
Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy						
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	8	4	4	0	0	0
Bez kwalifikacji zawodowych	25	10	15	0	0	0
Bez doświadczenia zawodowego	21	10	11	0	0	0
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	11	11	-	0	0	-
Do 30 roku życia	25	11	14	1	0	1
W tym do 25 roku życia.	16	6	10	0	0	0
Długotrwale bezrobotne	20	12	8	0	0	0
Powyżej 50 roku życia	8	2	6	0	0	0
Posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	12	12	-	1	1	-
Posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	1	-	1	1	-
Niepełnosprawni	1	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uzyskanej informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach.

Niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba stanowią jedną z najczęstszych przyczyn udzielania pomocy społecznej. Oba te zjawiska są ze sobą połączone. Długotrwała choroba może przyczynić się do niepełnosprawności.

Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje pojęcia niepełnosprawności tylko odsyła do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, która definiuje niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje również pojęcia długotrwałej lub ciężkiej choroby, a jedynie wymienia ją jako jeden z powodów do udzielenia pomocy osobom i rodzinom.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba generuje potrzebę nakładu dużych środków finansowych. Niejednokrotnie rodziny z tym problemem w związku z niemożnością wykonywania pracy mają ograniczone budżety domowe. Zdarza się, że nie są wykupywane leki przepisane przez lekarzy ze względu na brak środków finansowych.

Ponieważ zdrowie jest najważniejsze i nie powinno się na nim oszczędzać ważnym elementem polityki gminy powinno być dążenie do jak najdalej idącej pomocy udzielanej osobom chorym i niepełnosprawnym. Osoby pokrzywdzone przez los niepełnosprawnością czy chorobą nie mogą czuć się gorsze w środowisku lokalnym.

Tabela 14. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu niepełnosprawności w gminie Wizajny w latach 2015-2016

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu niepełnosprawności	
	ilość rodzin	ilość osób	ilość rodzin	ilość osób
2015	127	482	18	60
2016	118	438	18	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wizajnach.

Tabela 15. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Wizajny w latach 2015-2016

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	
	ilość rodzin	ilość osób	ilość rodzin	ilość osób
2015	127	482	51	171
2016	118	438	37	114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wizajnach.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne, ale często zdarza się, że problem ten występuje nawet w rodzinie pełnej wychowującej jedno lub dwoje dzieci.

Przyczyn takiego stanu rzeczy jest wiele. Najczęściej jednak występującym powodem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest brak wzorców rodziny prawidłowo funkcjonującej i poprawnie wypełniającej swoją rolę. Dodatkowo dochodzą różnego rodzaju

uzależnienia i patologie społeczne.

Rodziny i osoby mające problemy z zapewnieniem dzieciom prawidłowej opieki, niechętnie korzystają ze szkoleń i warsztatów wspomagających poprawne wykonywanie tych funkcji oraz nie wyrażają zgody na udzielenie pomocy poprzez wprowadzenie do rodziny asystenta rodziny.

I tutaj rolą samorządu gminnego jest zachęcanie społeczności lokalnej do uczestnictwa w różnego rodzaju zajęciach i warsztatach promujących poprawne modele rodziny, wychowywanie dzieci bez klapsa ale odpowiedzialnie, czy wskazujące na poprawne relacje pomiędzy małżonkami. Ponadto organizowane szkolenia przygotowują również liderów społecznych, którzy mogą propagować dobre wzorce na terenie gminy pod warunkiem zapewnienia im odpowiedniego lokalu oraz sprzętu multimedialnego.

Tabela 16. Pomoc finansowa przyznana rodzinom i osobom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Wiązajny w latach 2015-2016

Rok	Pomoc ogółem		Pomoc finansowa z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	
	Ilość rodzin	Ilość osób	Ilość rodzin	Ilość osób
2015	127	482	17	61
2016	118	438	21	75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS w Wiązajnach.

III. ANALIZA SWOT

Wybór właściwej drogi rozwoju i zarządzania strategicznego powinien opierać się na rzetelnej analizie oddziaływania różnych czynników rozwoju. Jedną z najpopularniejszych technik analitycznych jest analiza SWOT. Stosuje się ją we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych): mocne strony, słabe strony, szanse, zagrożenia. Do mocnych stron zaliczamy wszystko, co stanowi atut, przewagę, zaletę analitycznego obiektu. Wszystko, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu zaliczamy do słabych stron. Działania, które stwarzają dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany umieścimy w katalogu: szanse, natomiast wszystko, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej w katalogu: zagrożenia. Informacja, która nie może być poprawnie zakwalifikowana do żadnej z wymienionych grup, jest w dalszej analizie pomijana jako nieistotna strategicznie.

Podstawę przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wiązajny stanowi zgromadzenie wszelkich dostępnych i istotnych danych oraz przeprowadzenie rzetelnej analizy SWOT.

Poniżej przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na istnienie i rozwój gminy Wiązajny.

3.1. MOCNE STRONY

- Korzystne położenie geograficzne i urozmaicone ukształtowanie terenu.
- Czyste, nieskażone środowisko sprzyjające rozwojowi gospodarstw ekologicznych i produkcji wysokiej jakości produktów żywnościowych.
- Bogactwo jezior, unikalny krajobraz.
- Dobre warunki do rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz transgranicznej.
- Rozwinięta sieć szlaków turystycznych.

- Położenie na terenie gminy atrakcyjnych terenów chronionych Suwalskiego Parku Krajobrazowego (w części), rezerwatów, pomników przyrody oraz bogactw fauny i flory.
- Rozwój turystyki przyjazdowej na terenie gminy na przestrzeni ostatnich lat.
- Bogate dziedzictwo kulturowe obszaru gminy mogące stanowić ważną atrakcję turystyczną i wyróżnik gminy poprzez eksponowanie jej tożsamości kulturowej,
- Zainteresowanie kultywowaniem tradycji, kultury ludowej i rozwojem tradycyjnego rzemiosła.
- Sukcesywna promocja terenu gminy prowadzona między innymi przez Stowarzyszenie "Macierzanka" z Wiżajn, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Wiżajny i Okolic, Zarząd Suwalskiego Parku Krajobrazowego, Suwalską Izbę Rolniczo-Turystyczną i inne podmioty zajmujące się działalnością kulturalną i agroturystyczną.
- Pozytywne nastawienie mieszkańców w zakresie perspektyw rozwoju turystyki.
- Zachowanie obiektów tradycyjnej architektury wiejskiej, które po modernizacji i adaptacji mogą służyć jako stylowa baza turystyczna o wysokiej jakości.
- Identyfikacja gminy jako tzw. „biegun zimna” i możliwość wykorzystania tego atutu w rozwoju i promocji turystyki zimowej.
- Życzliwość mieszkańców gminy jako wartościowy czynnik sprzyjający rozwojowi turystyki.
- Korzystna struktura wieku sprzyjająca aktywności gospodarczej na terenie gminy.
- Zaawansowanie rozwoju gminnej infrastruktury technicznej, bardzo dobry stan telefonizacji gminy i zaopatrzenia w wodę.
- Położenie przy granicy dawnych terenów PGR-u sprzyjające rozwojowi dużych gospodarstw rolnych.
- Zainteresowanie wśród mieszkańców nowymi rodzajami upraw (np. zioła), rozwojem lokalnego przetwórstwa i współpraca na szczeblu lokalnym.
- Wytwarzanie produktu regionalnego – ser podpuszczkowy i ser kozi.
- Duże zasoby przestrzeni zapewniające komfortowe warunki wypoczynku i rekreacji oraz możliwości rozbudowy niezbędnej infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Rosnący popyt na siedliska i ziemię, zapewniający zagospodarowanie wolnych terenów, poprawiający estetykę wsi.
- Szeroko rozwinięta sieć agroturystyczna stwarzająca mieszkańcom możliwość uzyskania innych dochodów niż z gospodarstwa rolnego.
- Wzrost zainteresowania mieszkańców dotyczący rozwoju i promocji gminy.
- Sprzyjające warunki klimatyczne dla inwestycji w zakresie budowy elektrowni wiatrowych i produkcji energii odnawialnej.
- Organizacje działające na terenie gminy: OSP Wiżajny, OSP Okliny, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Wiżajny i Okolic, Stowarzyszenie „Macierzanka”, Parafialny „Caritas”, Rycerze Kolumba, Akcja Katolicka.
- Instytucje świadczące usługi na rzecz mieszkańców gminy: Urząd Gminy w Wiżajnach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach, Świetlica Gminna w Wiżajnach, Biblioteka Gminna w Wiżajnach, Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz "Medic -01" – Ośrodek Zdrowia w Wiżajnach, Bank Spółdzielczy, Urząd Pocztowy, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe TOMIX Tomasz Sowul w Wiżajnach, Sklep Wielobranżowy Kuźma Adam w Wiżajnach, Sklep Spożywczo-Przemysłowy "MINI-MARKET" w Wiżajnach, Sklep Spożywczo-Przemysłowy "U MAZURKA" w Wiżajnach, Przedsiębiorstwo

Wielobranżowe "PANDA" w Wiżajnach, Działalność Handlowo-Usługowa "KUPCIUSZEK" w Wiżajnach, Gabinet Weterynaryjny Jakub Kołdys w Wiżajnach, Gabinet Weterynaryjny Krzysztof Ostrowski w Wiżajnach, Zakład Kamieniarski, Apteka, Stacja Paliw, Zakład Pogrzebowy.

- Dobra współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz poprawy warunków życia i funkcjonowania mieszkańców gminy.
- Promocja regionu przez zespoły ludowe pracujące przy Świątlicy Gminnej w Wiżajnach.

3.2. SŁABE STRONY

- Niski dochód budżetu gminy – brak środków na inwestycje.
- Niski wskaźnik waloryzacji przestrzeni rolniczej, stwarzający trudne warunki dla rolnictwa i rozwoju gospodarczego gminy.
- Peryferyjność położenia gminy i duża odległość od rynków zbytu.
- Brak nowych miejsc pracy.
- Brak lokalnych struktur zawodowych (zrzeszenia, związki producenckie).
- Brak przetwórstwa rolno-spożywczego na miejscu i innych przedsiębiorstw lokalnych.
- Niskie klasy gleb oraz klimat i zróżnicowanie powierzchni ziemi niekorzystnie wpływają na rozwój rolnictwa.
- Niedoinwestowanie placówek kultury i oświaty.
- Obniżenie poziomu edukacji, brak szerszych możliwości kontynuowania nauki na terenie gminy, wysokie koszty nauki w oddalonych miastach.
- Obniżenie poziomu wód gruntowych i zarastanie jezior.
- Niski poziom zalesienia gminy.
- Zbyt słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna w stosunku do sieci wodociągowej.
- Niewykorzystana w pełni przepustowość oczyszczalni ścieków.
- Niewydajne i przestarzałe technologie grzewcze.
- Niska świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.
- Zbyt małe zaangażowanie w promocję i rozwój turystyki.
- Zły stan techniczny dróg utrudniający ruch lokalny i turystyczny.
- Wzrost patologii i przestępczości na terenach wiejskich.
- Duży wskaźnik bezrobocia, w tym bezrobocia ukrytego.
- Brak na miejscu specjalistycznej opieki medycznej.
- Niewystarczające nakłady na opiekę zdrowotną.
- Niedorozwój infrastruktury turystycznej, w tym infrastruktury waloryzującej dziedzictwo kulturowe regionu.
- Brak kapitału lokalnego spowalniający tempo rozwoju przedsiębiorczości (np. w sferze turystyki).
- Brak sieci małej gastronomii w miejscowościach odwiedzanych przez turystów.
- Brak łatwego dostępu do szkoleń specjalistycznych zapewniających zmianę kwalifikacji i przystosowania się do zmieniającego się rynku pracy.
- Znaczna odległość od ośrodków miejskich i usług wyższego rzędu.
- Niewystarczająca promocja i reklama gminy.
- Niewykorzystany potencjał ludzki.
- Bariery architektoniczne.
- Brak pogotowia ratunkowego.
- Brak propozycji rozwoju małych gospodarstw rolnych.
- Brak mieszkań socjalnych.

- Brak infrastruktury spędzania wolnego czasu.
- Ubogie społeczeństwo.

3.3. SZANSE

- Pozyskiwanie środków pomocowych i krajowych na restrukturyzację rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
- Pozyskiwanie środków pomocowych z Unii Europejskiej.
- Rozszerzenie oferty świadczeń zdrowotnych w podmiotach leczniczych.
- Aktywizacja mieszkańców i podmiotów działających w obszarze ochrony zdrowia, w tym organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki.
- Kształtowanie się polityki proekologicznej na szczeblu krajowym i regionalnym, tworzenie funduszy na ochronę środowiska.
- Poświęcanie coraz większej uwagi odnawialnym źródłom energii, w tym energii wiatrowej.
- Wzrastające zainteresowanie na rynku krajowym i zagranicznym turystyką łagodną i walorami środowiska przyrodniczego.
- Sprzyjające tendencje związane z rozwojem turystyki weekendowej, świątecznej i specjalistycznej.
- Wzrost roli agroturystyki w krajowym produkcie turystycznym.
- Wzrost zainteresowania produktami rolnictwa ekologicznego.
- Coraz większy popyt na produkty zielarskie, związany ze wzrastającą rolą ziołolecznictwa i wykorzystywanie ziół w racjonalnym żywieniu.
- Bezpośrednie położenie gminy przy granicy litewskiej oraz bliskość z Obwodem Kaliningradzkim.
- Zainteresowanie współpracą przygraniczną na szczeblu euroregionalnym oraz współpraca sąsiedzka po obu stronach granicy polsko-litewskiej.
- Funkcjonowanie struktur Euroregionu Niemen wspierających rozwój współpracy transgranicznej.
- Wzrost zainteresowania turystów i inwestorów terenem gminy.
- Korzystne położenie gminy w otoczeniu atrakcyjnych terenów przyrodniczych i krajobrazowych (Suwalski Park krajobrazowy, Puszcza Romincka) w regionie pojezierzy o atrakcyjnym wizerunku turystycznym.
- Bogate zasoby dziedzictwa kulturowego regionu (grodziska jaćwieskie, pogranicze kultur, religii i narodów, klasztor na Wigrach, wiadukty w Stańczykach, ruiny Pałacu Paca w Dowspudzie, Kanał Augustowski, zespół poklasztorny i synagoga w Sejnach).
- Rozwój imprez kulturalnych o charakterze regionalnym, ogólnokrajowym i międzynarodowym (Festiwal Muzyki Celtyckiej, Festiwal Muzyki Organowej, Festiwal „balic sateloid”, Międzynarodowy Plener Rzeźby w Granicie „Intergrart”, Międzynarodowy Konkurs Pieśni Chóralnej „Hora Cantami”, Suwalski Blues Festival),
- Rozwój instytucji wspierających rozwój gospodarczy, rozwój turystyki i upowszechniania kultury w regionie.
- Rozwój współpracy z innymi gminami w zakresie tworzenia infrastruktury turystycznej i rozwiązywania problemów ekologicznych.
- Rozwój współpracy międzynarodowej w ramach regionu, Forum powiatów oraz powiatu suwalskiego .
- Sprzyjające warunki i wsparcie akcji zalesiania na szczeblu województwa i powiatu suwalskiego.

- Utworzenie Gminnego Centrum Informacji Turystycznej.
- Promowanie przedsiębiorców celem pozyskania środków finansowych.
- Prężnie działające stowarzyszenia i organizacje.
- Uprawa roślin energetycznych.
- Aktywizacja osób i rodzin.

3.4. ZAGROŻENIA

- Brak stabilnej polityki finansowej państwa w sferze finansów gminnych.
- Ogólny kryzys w rolnictwie, niska opłacalność produkcji rolnej.
- Brak środków regionalnych współfinansujących programy pomocowe w ramach tzw. udziału własnego.
- Powszechny proces starzenia się wsi, niż demograficzny.
- Brak prostych uregulowań prawnych sprzyjających wyłączeniu gruntów z produkcji rolnej.
- Oddalenie się ośrodka władzy wojewódzkiej.
- Niskie subwencje dla gmin w stosunku do zwiększonego zakresu obowiązków.
- Dominacja biernej postawy mieszkańców gminy.
- Wzrost bezrobocia w regionie.
- Duży wskaźnik bezrobocia ukrytego.
- Brak dogodnych połączeń komunikacyjnych.
- Wzrost ubóstwa prowadzący do patologii społecznych.
- Wzrost przestępczości w regionie ze względu na kryzys gospodarczy, bezrobocie i przygraniczne położenie.
- Uruchomienie kopalni rud żelaza na Suwalszczyźnie (Szurpiły) i otwarcie zakładów przemysłowych.
- Brak środków i spójnej polityki euroregionalnej w zakresie ochrony środowiska.
- Niski poziom finansowania sfery infrastruktury społecznej (nauka, edukacja, służba zdrowia i opieka społeczna, rekreacja, kultura, sztuka) wpływający na pogorszenie jakości świadczonych usług.
- Brak tradycji i uregulowań co do systemu nadawania znaku jakości lokalnym produktom markowym.
- Niewystarczający system ochrony i brak skutecznych mechanizmów promocji krajowych produktów żywnościowych.
- Brak preferencji dla przemysłu rolno-spożywczego w kraju.
- Zmniejszający się popyt na produkty rolne wytwarzane tradycyjnymi metodami i niekonkurencyjne ceny w porównaniu z produktami zagranicznymi.
- Zmiana systemu administracji i zarządzania w turystyce na szczeblu regionalnym i krajowym.
- Brak środków na rozwój infrastruktury technicznej.
- Brak środków zewnętrznych (subwencje, kredyty niskoprocentowe) na inwestycje w turystyce.
- Emigracja zarobkowa młodych.
- Upadek małych gospodarstw z uwagi na wymogi.
- Ograniczony dostęp dla osób niepełnosprawnych do instytucji, urzędów.
- Brak zagospodarowania czasu wolnego dla młodzieży – rozwój patologii społecznych.
- Zagrożenie zdrowia mieszkańców z uwagi na brak lekarzy specjalistów oraz karetki pogotowia.

IV. CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY DZIAŁANIA

4.1. WIZJA.

Wizja jest koncepcją przyszłości gminy opracowaną przez społeczność. To próba określenia przyszłego stanu, pożądanego stopnia rozwoju gminy. Przy formułowaniu wizji eksponowane są elementy odnoszące się do rozwiązywania problemów społecznych. Wizja gminy Wiżajny przedstawia się następująco:

Gmina Wiżajny jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców i turystów, umożliwiającym:

- **wysoki poziom życia poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy**
- **profesjonalną pomoc społeczną**
- **nowoczesną edukację**
- **dobrą opiekę medyczną i socjalną**
- **profesjonalną pomoc rodzinom z problemem alkoholowym**
- **integrację społeczności lokalnej**

4.2. OBSZARY PRIORYTETOWE

Ważnym działaniem było zidentyfikowanie i sformułowanie obszarów priorytetowych w zakresie polityki społecznej w Gminie Wiżajny w dłuższej perspektywie czasowej. Nastąpiło ono w wyniku analizy bieżącej sytuacji w gminie oraz jej otoczenia zewnętrznego. Obszary priorytetowe odzwierciedlają pola działań gminy w obszarze polityki społecznej na najbliższe 10 lat. Uczestnicy warsztatów strategicznych dookreślili cztery obszary priorytetowe:

I. Edukacja i czas wolny.

II. Aktywizacja zawodowa – zatrudnienie.

III. Rozwój rodziny i integracja środowiska.

IV. Opieka zdrowotna, profilaktyka i bezpieczeństwo

4.3 MISJA STRATEGII

Misja strategii jest odpowiedzią na pytanie o zasadniczym znaczeniu: po co jest opracowana i wdrażana strategia? Wyraża ona główny motyw działań na rzecz rozwoju. Wszystkie inne cele są podporządkowane misji. Uwzględniając motywy mieszkańców, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne a także specyfikę naszych czasów - przynależność Polski do Unii Europejskiej a zatem możliwość korzystania z funduszy strukturalnych tej organizacji wytyczono misję, czyli:

Stworzenie warunków dla stabilnego i dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, podniesienie jej konkurencyjnej pozycji w powiecie i regionie oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Misja została oparta na zasadniczej wartości, jaką jest dobrobyt mieszkańców w sferze życia materialnego i duchowego. Stąd też w misji zaznaczony jest rozwój cywilizacyjny implikujący między innymi, umacnianie wartości kulturowych, rozwijający społeczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo i inne wartości ludzkie. Misja akcentuje także wielostronnie zrównoważony rozwój.

Misja wywołuje układ jej podporządkowanych celów strategicznych, w tym cel nadrzędny, cele strategiczne, podporządkowane im cele operacyjne oraz przypisane im zadania.

4.4 CELE STRATEGICZNE

1. Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Wizajny, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność .
2. Rozwój więzi rodzinnych, integracja środowiska, zapewnienie warunków umożliwiających mieszkańcom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych.
3. Aktywizacja rodzin, tworzenie nowych miejsc pracy i uzyskanie dodatkowych dochodów.
4. Systematyczne podnoszenie poziomu opieki zdrowotnej, lepszy dostęp do usług medycznych, upowszechnienie zdrowego i bezpiecznego stylu życia.

4.4.1. CELE OPERACYJNE I ZADANIA PRZYPISANE CELOM STRATEGICZNYM

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
1. Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Wiązajny, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność	1.1 Zwiększenie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży	1.1.1 Wykorzystanie pracowni komputerowych w celu rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży , oraz zwiększenie dostępu do internetu
		1.1.2 Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr pedagogicznych
		1.1.3 Stworzenie możliwości korzystania z porad specjalistów
		1.1.4 Organizacja zajęć wyrównawczych
	1.2. Wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego	1.2.1. Stworzenie oferty zajęć muzyczno-artystycznych i sportowych wspomagających rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży
		1.2.2. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej rozwijającej zainteresowania zdolności naukowe
		1.2.3. Tworzenie centrów integracji lokalnej
		1.2.4. Wspieranie działalności Szkolnych Klubów Europejskich
	1..3. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży	1.3.1 Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży w drodze do i ze szkoły
		1.3.2 Programy profilaktyczne w celu wykształcenia w środowisku młodzieży skutecznego mechanizmu obronnego wobec przemocy , nietolerancji, alkoholizmowi i narkomani
		1.3.3. Współpraca szkół z Komendą Policji, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i innymi instytucjami zajmującymi się zapewnieniem bezpieczeństwa

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>	
2. Rozwój więzi rodzinnych i integracja środowisk, zapewnienie warunków umożliwiających mieszkańcom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych	2.1. Rozwijanie wartości rodzinnych i integrowanie społeczności	2.1.1. Organizacja spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt ludowych i kościelnych , obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych	
		2.1.2. Kontynuacja działalności zespołów ludowych oraz tworzenie nowych oraz wspieranie ich w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych	
		2.1.3. Organizowanie imprez integracyjnych z udziałem osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych	
		2.1.4. Propagowanie wartości i dobrych wzorców tradycyjnych. Wspieranie działalności Stowarzyszeń i grup nieformalnych	
		2.1.5. Propagowanie zdrowego stylu życia	
		2.1.6. Rozbudzenie ambicji osobistych	
	2.2. Pomoc mieszkańcom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych	2.2.1 Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych	2.2.1. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym
			2.2.2. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym
			2.2.3. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej
			2.2.4. Objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży w szkołach oraz pomoc finansowa na zakup żywności
			2.2.5. Świadczenie usług opiekuńczych
			2.2.6. Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie
			2.2.6. Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>	
3. Aktywizacja rodzin, tworzenie nowych miejsc pracy i uzyskanie dodatkowych dochodów	3.1. Działania na rzecz dostosowania szkolnictwa do potrzeb lokalnego i ponad lokalnego rynku pracy oraz wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży.	3.1.1. Analizowanie rynku pracy i promowanie kształcenia w pożądanym zawodach oraz zbieranie opinii środowisk lokalnych w zakresie preferowanych kierunków kształcenia.	
		3.1.2. Współpraca w organizacji Targów Edukacyjnych.	
		3.1.3. Wspieranie rozwoju form kształcenia dla osób dorosłych	
		3.1.4. Realizacja zadań inwestycyjnych poprawiających stan techniczny obiektów szkolnych , obiektów użyteczności publicznej i miejsc wypoczynku	
		3.1.5. Systematyczne prowadzenie programów stypendialnych dla młodzieży	
		3.2. Działania na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych	
	3.2.1. Pozyskiwanie środków finansowych na promocję zatrudnienia z Funduszu Pracy i EFS. 3.2.4. Działania na rzecz utrzymania istniejących miejsc pracy 3.2.5. Promocja i wspieranie samozatrudnienia wśród bezrobotnych i tworzenia miejsc pracy w istniejących jednostkach gospodarczych. 3.2.6. Szkolenia i przekwalifikowania zawodowe osób bezrobotnych pod potrzeby rynku pracy	3.4. Uzyskanie dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych o niskiej dochodowości	3.4.1. Wspieranie i uczestniczenie w działaniach różnych podmiotów zmierzających do integrowania rolników w grupy producenckie
		3.4.2. Podjęcie działań w celu produkcji i promocji regionalnego produktu spożywczego .	
		3.4.3. Współpraca ze służbami sanitarnymi i weterynarią w na rzecz produkcji bezpiecznej żywności	
		3.4.4. Prezentacja nowych alternatywnych źródeł dochodów w gospodarstwach rolnych, np. agroturystyka	
		3.4.5. Prowadzenie szkoleń i warsztatów z zakresu ekologii i programów rolnośrodowiskowych	
		3.4.6. Źródła finansowania poza rolniczej działalności	

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
4. Systematyczne podnoszenie poziomu opieki zdrowotnej, lepszy dostęp do usług medycznych, upowszechnianie zdrowego i bezpiecznego stylu życia	4.1. Zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców	4.1.1. Informowanie i zachęcanie mieszkańców do wzięcia udziału w akcjach profilaktycznych organizowanych na terenie gminy tj. badanie cukru we krwi, mammografia, badania słuchu, wzroku, itp.
		4.1.2. Upowszechnianie ulotek i broszur pozyskiwanych z Centrum Pomocy Rodzinie oraz placówek prowadzących badania profilaktyczne w celu zwiększenia świadomości zachowania postaw zdrowotnych
		4.1.3. Prowadzenie zajęć w szkołach w zakresie postaw pro zdrowotnych i propagowanie zdrowego stylu życia
		4.1.4. Wdrażanie programów profilaktycznych
	4.2. Zwiększenie specjalistycznych usług zdrowotnych	4.2.1. Diagnozowanie środowiska lokalnego pod kątem potrzeb zdrowotnych
		4.2.2. Polepszenie dostępu ludności do specjalistycznych usług medycznych poprzez pozyskiwanie lekarzy specjalistów

4.4.2 PROGRAMY DZIAŁANIA

Cel strategiczny Nr 1			
Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Wizajny, życie wolne od zagrożeń , zintegrowana społeczność			
Cel operacyjny 1.1 Zwiększenie szans edukacyjno-rozwojowych dzieci wiejskich			
Zadanie	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
1.1.1 Wykorzystanie pracowni komputerowych w celu rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży oraz zwiększenie dostępu do internetu	Wójt Gminy Wizajny	2017-2026	Urząd Gminy Wizajny Dyrektorzy szkół Świetlica Gminna Gminna Biblioteka
1.1.2. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr pedagogicznych	Wójt Gminy Wizajny, Dyrektorzy Szkół	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny Dyrektorzy Szkół
1.1.3. Stworzenie możliwości korzystania z porad specjalistów	Wójt Gminy Wizajny	2017-2026	Urząd Gminy Wizajny Szkoła Podstawowa Gimnazjum Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
1.1.4. Organizacja zajęć wyrównawczych	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach	2017-2026	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach

Cel operacyjny 1.2. Wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego			
Zadanie	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
1.2.1. Stworzenie oferty zajęć muzyczno-artystycznych i sportowych wspomagających rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach, Świetlica Gminna w Wizajnach	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny
1.2.2. Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej rozwijającej zainteresowania i zdolności naukowe	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach, Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach, Kierownik Gminnej Biblioteki w Wizajnach	2017-2026	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach, Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach, Kierownik Gminnej Biblioteki w Wizajnach
1.2.3. Tworzenie centrów integracji lokalnej	Wójt Gminy Wizajny	2017-2026	Szkoła Podstawowa w Wizajnach, Publiczne Gimnazjum w Wizajnach,

			Świetlica Gminna w Wizajnach, Gminna Biblioteka w Wizajnach
1.2.4. Wspieranie działalności Szkolnych Klubów Europejskich	Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach	2017-2026	Publiczne Gimnazjum w Wizajnach

Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży

Zadanie	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
1.2.1. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i młodzieży w drodze do i ze szkoły	Wójt Gminy Wizajny	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny
1.2.2. Programy profilaktyczne w celu wykształcenia w środowisku młodzieży skutecznego mechanizmu obronnego wobec przemocy, nietolerancji, alkoholizmu i narkomanii	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach,	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
1.2.3. Współpraca szkół z Komendą Policji, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i innymi instytucjami zajmującymi się zapewnieniem bezpieczeństwa	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach, Świetlica Gminna w Wizajnach	2017-2026	Szkoła Podstawowa w Wizajnach, Publiczne Gimnazjum w Wizajnach, Świetlica Gminna w Wizajnach

Cel Strategiczny Nr 2 Rozwój więzi rodzinnych i integracja środowisk, zapewnienie warunków umożliwiających mieszkańcom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych

Cel operacyjny 2.1. Rozwijanie wartości rodzinnych i integrowanie społeczności

Zadanie	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
2.1.1. Organizacja spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt ludowych i kościelnych, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych	Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny
2.1.2. Kontynuacja działalności zespołów ludowych oraz tworzenie nowych oraz wspieranie ich w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych	Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny, Świetlica Gminna w Wizajnach
2.1.3. Organizowanie imprez integracyjnych z udziałem osób	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny Gminny Ośrodek Pomocy

starszych, samotnych i niepełnosprawnych	Społecznej, Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach		Społecznej w Wizajnach, Świetlica Gminna w Wizajnach
2.1.4. Propagowanie wartości i dobrych wzorców tradycyjnych. Wspieranie działalności Stowarzyszeń i grup nieformalnych	Wójt Gminy Wizajny	2017-2026	Wójt Gminy Wizajny
2.1.5. Propagowanie zdrowego stylu życia	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach, Kierownik Świetlicy Gminnej w Wizajnach, Przewodniczący LZS	2017-2026	Szkoła Podstawowa w Wizajnach i Publiczne Gimnazjum w Wizajnach, Świetlica Gminna w Wizajnach, LZS
2.1.6. Rozbudzenie ambicji osobistych	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel operacyjny 2.2 Pomoc mieszkańcom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych

Zadanie	Odpowiedzialni za realizację	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
2.2.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach, organizacje pozarządowe
2.2.2. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach
2.2.3. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom na zasadach określonych w Ustawie o pomocy społecznej	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach
2.2.4. Objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży w szkołach oraz pomoc finansowa na zakup żywności	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wizajnach i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wizajnach	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach
2.2.5. Świadczenie usług opiekuńczych	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach
2.2.6. Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w celu pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-20126	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach

Cel strategiczny Nr 3. Aktywizacja rodzin, tworzenie nowych miejsc pracy i uzyskanie dodatkowych dochodów

Cel operacyjny 3.1. Działania na rzecz dostosowania szkolnictwa do potrzeb lokalnego i ponad lokalnego rynku pracy oraz wyrównania szans edukacyjnych młodzieży

Zadanie	Odpowiedzialni	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
3.1.1. Analiza rynku pracy i promocja kształcenia w pożądanym zawodach oraz zbieranie opinii środowisk lokalnych w zakresie preferowanych kierunków kształcenia	Wójt Gminy Wiązajny Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązajnach
3.1.2. Współpraca w organizacji Targów Edukacyjnych	Dyrektorzy szkół	2017-2026	Publiczne Gimnazjum w Wiązajnach, Szkoła Podstawowa w Wiązajnach
3.1.3. Wspieranie form kształcenia dla osób dorosłych	Wójt Gminy Wiązajny Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny
3.1.4. Realizacja zadań inwestycyjnych poprawiających stan obiektów szkolnych, obiektów użyteczności publicznej i miejsc wypoczynku	Wójt Gminy Wiązajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny
3.1.5. Systematyczne prowadzenie programów stypendialnych dla młodzieży	Wójt Gminy Wiązajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny

Cel operacyjny 3.2. Działania na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Zadanie	Odpowiedzialni	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
3.2.1. Pozyskiwanie środków finansowych na promocję zatrudnienia z Funduszu Pracy i EFS	Wójt Gminy Wiązajny Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązajnach
3.2.2. Działania na rzecz utrzymania istniejących miejsc pracy	Wójt Gminy Wiązajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny
3.2.3. Promocja i wspieranie samozatrudnienia wśród bezrobotnych i tworzenie miejsc pracy w istniejących jednostkach gospodarczych	Wójt Gminy Wiązajny Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązajnach
3.2.4. Szkolenia i przekwalifikowania zawodowe osób bezrobotnych pod potrzeby rynku pracy	Wójt Gminy Wiązajny Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	2017-2026	Wójt Gminy Wiązajny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązajnach

--	--	--	--

Cel operacyjny 3.3. Uzyskanie dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych o niskiej dochodowości

Zadanie	Odpowiedzialni	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
3.3.1 Wspieranie i uczestniczenie w działaniach różnych podmiotów zmierzających do integrowania rolników w grupy producenckie	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny
3.3.2 Podjęcie działań w celu produkcji i promocji regionalnego produktu spożywczego	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny
3.3.3 Współpraca ze służbami sanitarnymi i weterynarią na rzecz produkcji bezpiecznej żywności	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny
3.3.4 Prezentacja nowych alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych, np. agroturystyka	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny
3.3.5. Prowadzenie szkoleń i warsztatów z zakresu ekologii i programów rolnośrodowiskowych	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny
3.3.6. Źródła finansowania poza rolniczej działalności	Wójt Gminy Wiżajny	2017-2026	Wójt Gminy Wiżajny

Cel operacyjny 4.1 Zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców

Zadanie	Odpowiedzialni	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
4.1.1. Informowanie mieszkańców i zachęcanie do wzięcia udziału w akcjach profilaktycznych organizowanych na terenie gminy tj. badanie cukru we krwi, mammografii, badania słuchu, wzroku itp.	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz
4.1.2 Upowszechnianie ulotek i broszur pozyskiwanych z Centrum Pomocy Rodzinie, oraz placówek prowadzących badania profilaktyczne w celu zwiększenia świadomości zachowania postaw zdrowotnych	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiżajnach	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiżajnach
4.1.3 Prowadzenie zajęć edukacyjnych w szkołach w zakresie postaw pro zdrowotnych i propagowanie zdrowego stylu życia.	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Dyrektor Szkoły Podstawowej w	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz Szkoła Podstawowa w Wiżajnach, Publiczne

	Wiązajnach, i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wiązajnach		Gimnazjum w Wiązajnach
4.1.4 Wdrażanie programów profilaktycznych	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Dyrektor Szkoły Podstawowej w Wiązajnach, i Dyrektor Publicznego Gimnazjum w Wiązajnach	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz Szkoła Podstawowa w Wiązajnach, Publiczne Gimnazjum w Wiązajnach
Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych			
Zadanie	Odpowiedzialni	Czas realizacji	Podmiot koordynujący
4.2.1. Diagnozowanie środowiska lokalnego pod kątem potrzeb zdrowotnych	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz
4.2.2. Polepszenie dostępu ludności do specjalistycznych usług medycznych poprzez pozyskiwanie lekarzy specjalistów	Kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej	2017-2026	Lekarska Spółka Partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz

V. ASPEKTY FINANSOWE I MONITORING STRATEGII

5.1. FINANSOWANIE

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w Strategii jest jej finansowanie. Przewiduje się następujące źródła finansowania proponowanych działań:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów,
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje, subwencje),
- środki funduszy krajowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych),
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (np. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Strukturalny).

Pozyskiwanie opisanych powyżej środków to nie tylko sprostanie wymaganiom określonym w dokumentach, lecz również współpraca z wieloma partnerami, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Organizacje pozarządowe mają możliwość ubiegania się o fundusze europejskie, w ramach programów, które nie zawsze są dostępne dla samorządów. Jednak zdolność opracowania i zarządzania projektami bywa ograniczona zasobami kadrowymi i finansowymi. Przy ogromnej puli możliwych do zdobycia środków, projekty powinny być tworzone we współpracy organizacji pozarządowych i samorządów.

5.2. MONITORING

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych nie jest samo w sobie receptą na sukces, konieczne jest podjęcie działań mających na celu konsekwentne jej wdrażanie, czuwanie nad realizacją i kontrolowanie jej przebiegu. Organem odpowiedzialnym za realizację polityki władz gminy na poziomie operacyjnym jest Wójt Gminy, na którym w świetle obowiązujących przepisów spoczywa zarządzanie bieżącymi sprawami gminy. Bezpośrednim wykonawcą założonych w strategii celów i zadań jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest

koordynatorem podejmowanych działań, przy czynnym współdziałaniu jednostek organizacyjnych funkcjonujących na terenie gminy jak i innych zaangażowanych podmiotów. Wdrożenie zapisów strategii nie może odbywać się bez czynnego udziału i poparcia Rady Gminy. Działania Rady Gminy polegać powinny przede wszystkim na aktywnym udziale w pracach przy przygotowaniu i uchwalaniu kolejnych rocznych budżetów, gdyż przewidziane w budżecie środki finansowe w znacznym stopniu decydują o realizacji zamierzeń przyjętych w strategii. Rada Gminy winna być również informowana przez koordynatora o efektach realizacji oraz prowadzonym monitoringu strategii. Skuteczne wdrażanie oraz monitoring strategii wymaga gromadzenia i analizy odpowiednich informacji zgodnie z przyjętymi założeniami. Działania te pozwolą na elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące w otoczeniu, gdyż mogą one wymusić konieczność modyfikacji celów zawartych w strategii, a także sposobów ich realizacji. W tym celu konieczne jest powołanie Komisji ds. Realizacji i Monitoringu Strategii, której jednym z członków będzie pracownik GOPS.

Do głównych zadań komisji należeć będą:

- bieżąca analiza stanu realizacji strategii;
- obserwacja uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych mogących mieć wpływ na realizację strategii;
- modyfikacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- opracowanie kryteriów oceny stanu realizacji strategii.

Dla zapewnienia efektywnego wdrażania zapisów strategii należy podjąć następujące działania:

- aktualizacja strategii dokonywana w razie konieczności,
- organizowanie spotkań z mieszkańcami gminy poświęconych realizacji strategii,
- aktywna współpraca z sąsiednimi gminami, starostwem powiatowym, powiatowym urzędem pracy oraz organizacjami pożytku publicznego.

5.3. PROGNOZA ZMIAN

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się między innymi do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- objęcia dożywianiem wszystkich rodzin ubogich,
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- zwiększenie ilości osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenie liczby miejsc pracy,
- pozyskanie nowych źródeł utrzymania,
- zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienie jakości kształcenia w placówkach oświatowych,
- zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży mających problemy w nauce,
- poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- polepszenie dostępu do podstawowych usług medycznych,
- zmniejszenie liczby rodzin zmagających się z problemem opiekuńczo-wychowawczym,
- poszerzenie wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zmniejszenie skali przemocy w rodzinie,
- zwiększenie liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,

- zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- zwiększenie uwrażliwienia mieszkańców na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienie jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- zapobieganie patologiom wśród nieletnich,
- poszerzenie wiedzy uczniów na temat przestępczości i jej skutków,
- zwiększenie bezpieczeństwa na drodze,
- podniesienie poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenie jakości świadczonych usług zdrowotnych i społecznych,
- zwiększenie aktywności mieszkańców w życie społeczne gminy,
- wzrost liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienie wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

IV. ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiązajny na lata 2017-2026 będzie realizowana w ramach zaplanowanych działań z uwzględnieniem posiadanych przez samorząd gminny i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Osiągnięcie zamierzonych rezultatów będzie uzależnione od działania różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej. Kluczowe znaczenie odgrywać będą w tym zakresie również uwarunkowania prawne oraz działania urzędów na wyższym szczeblu administracyjnym.

Członkowie Zespołu biorący udział w opracowaniu niniejszej Strategii pragną złożyć podziękowania wszystkim tym, którzy wzięli udział w jej budowie. Szczególne podziękowania kierowane są do osób, które za pomocą ankiet przyczyniły się do identyfikacji problemów występujących w gminie.

Wyrażamy również nadzieję na dalszą współpracę w celu realizacji zapisów niniejszej Strategii.